

ВИХОДИТЬ В ЧЕРНІВЦЯХ
що середи, п'ятниці і неділі,
з тижневим додатком
„РУСКА РАДА“.

Редакція, адміністрація і експедиція
при вулиці Петровича ч. 2.

Рукописи звертає ся лише на поперед-
че застережене. — Рекламациі неопе-
чатані вільні від оплати поштової.

БУКОВИНА

ПЕРЕДПЛАТА на „БУКОВИНУ“
разом з „Рускою Радою“:
за цілий рік 20 К. — с.
„ пів року 10 „ — „
„ чверть року 5 „ — „
„ місяць 1 „ 70 „

Поодинокі числа „Буковини“ 16 сотиків.

Передплата і належитість за інсерати
платні в Чернівцях.

„Висша культура“.

(X) І знов настав час, що румунських політичних діячів найрізнішших напрямків з'єднало одно спільне почуття — ненависть до Русинів. Не хочемо тут входити в те, куди така політика може завести рум. нарід, не входимо й в те, чи вона відповідає інтересам румунського народу на Буковині супроти відомого розділу прав поміж поодинокі національності, що живуть на Буковині, який стоїть в разячій противенстві до їх квантитативного і квалітативного стану, не будемо і про се говорити, чи така шовіністична, борбнича політика починає ся в чім небудь до піднесення гаразду волоского мужицтва, якого інтереси хіба тотожні з інтересами руских мужиків, дарма, що різні політичні хамелеони, а також споконвічні демократизації політичних прав, раді-б у волоских мужиків вмовити, що найбільше щасте жде їх, як кількох кар'єровичів по їх карках дійде до того, що набе собі кишені краєвим добром, розумієть ся під омофором консисторників і дідичів і поведе їх до борби з руским мужицтвом за личні інтереси народних обманців.

Над сим то повинні застановити ся і відповідно до сего поступити розважні і народолюбні одиниці між румунським народом на Буковині, про яких існує не хочемо сумнівати ся. Нам голос полководців при відомій організації і силі нашого народу зовсім не страшний, жаль тільки, що через шовіністичні течії, видивгає ся на верх значіне ре-

троградних елементів, жаль, що через національну борбу знова спинило ся економічний, політичний і культурний поступ буковинського населення...

Коли-ж загорілі наші противники раді-б змести Русинів з лиця землі, коли кожний майже волоский панотець усіх сил докладає, щоб перевести кілька руских школярів при помочи „інтернатулів“ у волоских яничарів, коли проклямує ся во „всесудилишаніє“ висшій волосої культури над рускою, то не від річи буде кинути оком на культурний стан Румунії, щоб видіти, о скільки таке твердження може мати будь яку основу, та щоб побачити, до чого може довести край консервативна кліка, яка дбає тільки про свої інтереси.

Ось декілька образків тої „висшої“ культури. На тисячу рекрутів в Румунії 609 безграмотних — коли прм. в Швеції і Німеччині є їх по 1, а в Данії по 2. Безграмотністю перевищує Румунію тільки самодержавна Росія із 620 анальфабетами на 1000 рекрутів. Румунські рекрути і не можуть бути інакшими, коли після послідної урядової конскрипції населене міст складає ся з 50-6 проц. анальфabetів, а тільки 49-4 проц. письменних, а по селах знова є тільки 22 проц. грамотних, а решта 78 проц. круглі анальфabetи. Загалом було в Румунії після конскрипції із 1899 р. тільки 1,032.607 письменних, а 3,649.473 анальфabetів. На красні успіхи народної просвіти нема поки що ніяких виглядів ізза недостачі народних

шкіл, яких на цілу Румунію є всего 3.666 із 3.636 учителями і 1.019 учительками. До них ходить всего 292.976 дітей (233.027 хлопців і лиш 32.983 дівчат), хоч у краю є 728.093 хлопців і 338.316 дівчат обов'язаних до шкільної науки.

Консервативна партія, що стоїть тепер при кермі румунської держави, на народні школи грошей не має, вона ворожа не то просвіті, але навіть і грамотности селян. Для „висшої“ фінансової політики школи навіть замикає ся, а народолюбних учителів, що поза обов'язковою наукою закладали недільні школи для старших, пообкладано дисциплінарками. Се не завадилоб знати і нашому волоскому учителству, яке із своєю вільнодумністю пішло за лупіями під провід консисторско-боярської кліки, яка так „прихильна“ учителям і народній просвіті в Румунії, де не стоїть їй ніхто на перелоні...

А тепер інші картини, дещо про румунське студентство. На букарештєнськїм університеті було тепер 2.700 студентів, а з того 1970 правників, бо там треба найменше часу і праці для добуття даньшому ліценціата правничих наук. Середне й висше шкільництво видає тепер інтелігенцію зовсім не світлу. „Румунський студент — після слів букарештєнського кореспондента „Спб. Ведомостей“ (ч. 151) — се типічний кар'єрист епікуреєць; цілю його життя наїсти ся і напiti ся, насолодити ся продажною любов'ю, а як жолудок і організм із нервовою системою зовсім зруйнують ся і вже годі буде вести циганське жите, то тоді-б

оженити ся із чесною дівчиною і гарним віном і стати послом, або сенатором завдяки політичного значіння жінчиної родини“. Ось кандидати на безідейних політичних хамелеонів і підпор фамілійних інтересів. Про золоту молодіж румунську зложила ся в Парижі, де єї багато проводить свої „студії“, окрема фраза: „si jeuni et déjà moldovalaque!“ Вона вже й має свою гарну скандальну хроніку. Ось недавно гімназіаст, син генерала Сандіано убив повію, щоб вкрати у тої жертви суспільної неморалі 40 франків, иньший знова правник підробив на веселі на 5 тис. фр. підпис свого батька знаменитого доктора і унів. професора, а як батько робив ему за се викиди, то він мало що не убив його із револьвера, иньший знова студент стріляв на професора за лиху ноту при іспиті, дарма, що не мав про предмет найменшого поняття. Ось декілька вимовних доказів тої „висшої“ культури.

Ціль клевет п. Авреля.

Коли звичайні клевети „N. Fr. L. Z.“ на особу д-ра Стоцкого нічого не помогли ворогам руского народу, а противно мали тільки той наслідок, що все щире руске учительство перейшло над „N. Fr. L. Z.“, і єї редакторами до дневного порядку, а напасти на д-ра Стоцкого відперло з погордою, то за підле діло троюдження руского учительства на д-ра Стоцкого взяв ся на остаток пан Аврель Ончуд, котрий в ч. 26. „N. Fr. L. Z.“ помістив статтю, що ніби то має доказати неприхильність др. Стоцкого до учительства. Пан Аврель вмиває в ній насамперед по єзуїтски свої руки

Г.А.Л.Я. Мій дорогий... коханий Славцю. (Обоюмлі обійми, вона опирає голову на его рамені).

Сцена 3.

ІВАН (входить і говорить на боці). Сусе Христе!! Пан сказали, що вже минули медові місяці, а тутки... (шурас.) Що се? Оглухли! (виходить і відкриває двері з більшим лоскотом.) Гм... гм...

ЯРОСЛАВ. Що там?

ІВАН. Лист прошу пана. Ждуть на відповідь. (Відає лист і говорить на боці). Сусе Христе пані такі червоні! гі... гі... гі...

ЯРОСЛАВ (прочитавши). Паньство Сваричевські просять нас на вечерок. Най післанець задержить ся. Зараз дам відповідь.

ІВАН. Ага! Добре прошу пана.

ЯРОСЛАВ. І що ж дитино моя, підемо на вечерок. Не правда?

Г.А.Л.Я. (бавлячи ся хустинкою, глядить перед себе).

ЯРОСЛАВ. Як то не бажаєш собі шти?

Г.А.Л.Я. Мій дорогий, я найщасливішою лишень тогди, як ми самі.

ЯРОСЛАВ. Мое серце, паньство Сваричевські запрашають нас вже по раз другий, отже не випадає відмовити.

Г.А.Л.Я. Відкажи мій Славцю.

ЯРОСЛАВ. Серденько мое, вже три місяці минуло від нашого слюбу, випадає отже подумати про товарискі обов'язки, котрі належить виповняти супроти наших знайомих.

(Дальше буде).

НА ГАЧОК!

Комедія в І. дії.

З німецького перекладу Микола Луцкий.

ОСОБИ:

ЯРОСЛАВ, багатий купець.
Г.А.Л.Я, его жінка.
ПАВЛО, приятель Ярослава.
МІСЯ, молода вдовиця, приятелька Г.А.Л.Я.
ІВАН, льокай Ярослава.

Театр представляє комнату гарно умебльовану. Двері на право і на ліво в глибині. По правій стороні столик, по лівій канапа і фотелі. В глибині побіч головних дверей малий, округлий столик з цв'їтами. Вікно по правій стороні.

Сцена 1.

ЯРОСЛАВ, ІВАН.

(Ярослав сидить при бюрку і пише).

ІВАН (откриває головні двері і показуючи лиш голову, кричить). Прошу пана!

ЯРОСЛАВ (з кріслом). Що там такого?

ІВАН. Скрині надійшли.

ЯРОСЛАВ (встає від бюрка). Тихо, не говори так голосно.

ІВАН (тихо). Якраз надійшли.

ЯРОСЛАВ. Добре... добре... Уважай тепер на мої слова. Іване! памятай, не говори о тім нікому.

ІВАН. Не говорити о тім нікому. Ага! Добре!...

ЯРОСЛАВ. Завтра дуже раненько встанеш...

ІВАН. Ага! Дуже раненько встану...

ЯРОСЛАВ. Занесеш все, що в тих скринях буде, до покою моєї жінки...

ІВАН. Занесу все до покою пані...

ЯРОСЛАВ. Алеж дураку. Уважай. Не все. Скриню лишити.

ІВАН. Ага! Скриню лишу. Добре. Я не знав о тім.

ЯРОСЛАВ. Занесеш се, що в тих скринях буде знаходити ся.

ІВАН. Ага! (по хвилі). Коли я прошу пана, не знаю, що в тих скринях ме знаходити ся.

ЯРОСЛАВ. Іване, прошу тебе, не будь такий дурний, бо доведеш мене до злости.

ІВАН. Ага! Коли, прошу пана, від того часу, як пан оженили ся, я так здурів, що не можу собі порадити.

ЯРОСЛАВ (сміє ся). Ти міг вже через три місяці привести свою дурну лепету до порядку.

ІВАН. А преці ласкавий пан не може на мене жаліти ся, ні ласкава пані.

ЯРОСЛАВ (лагідно). Видиш, Іване, в медових місяцях все видає ся нам так гарним і добрим, отже і ти був для нас дуже милим хлопцем.

ІВАН. Дякую ласкавому панови...

ЯРОСЛАВ. Але уважай, бо медові місяці минають.

ІВАН. Ага!

ЯРОСЛАВ. В тих скринях є фортеп'ян, який я спровадив з Відня для моєї жінки. Завтра єї імянини. Отже випакуєш сей інструмент зі скрині і скажеш занести раненько до покою моєї жінки.

ІВАН. Ага! розумію.

ЯРОСЛАВ. Лиш памятай, щоби пані нічого не догадали ся!

ІВАН. Най пан будуть спокійні. (В сторону). Ого! медові місяці минули, треба тепер мати голову на карку. (Виходить головними дверми).

Сцена 2.

ЯРОСЛАВ, Г.А.Л.Я.

(Ярослав сїдає до бюрка і пише).

Г.А.Л.Я (входить з лівої сторони). Добрийдень, Славку!

ЯРОСЛАВ. Добрийдень, мое серце.

Г.А.Л.Я. Завсїгди при роботі.

ЯРОСЛАВ. Так моя дорога. Працюю з цілим жаром душі, щоби свобідну хвилю посвятити тобі, моя Галю.

Г.А.Л.Я (зближаючи ся до него). О мій дорогий, я що раз більше тебе люблю.

ЯРОСЛАВ. Моя дорога жіночко.

Г.А.Л.Я. Вже в перших хвилях, як ми лиш познайомились був ти для мене ліпшим і шляхотнішим від всіх моїх обожателів, а тепер ти для мене...

ЯРОСЛАВ. Моя Галю, не кажи мені сего. Підхлібства псують нас, дитинко моя.

Г.А.Л.Я. Вєі казали мені, що ти є трохи упертий.

ЯРОСЛАВ. Муштина повинен бути упертий, коли се, чого бажає, є справе-дливє.

Г.А.Л.Я. Говорили мені, що гірко оплакувати буду хвилю твого упору.

Ти є такий добрий, такий чемний.

ЯРОСЛАВ. Тому, що маю так до-рогу, лубу, люблячу мене жіночку. (Сїдають на канапі).

що він не хоче втручувати ся межі д-ра Стоцького а руский нарід, а тільки хоче ратувати ніби то „станові інтереси учительства загрожені національними почуваннями“, а властиво вплив „N. Fr. L. Z.“, на руске учительство, котре его наймити хотіли би водити за ніс на шкоду руского народу тим, що роз'єднують головну частку рускої інтелігенції, себто учительство з провідниками народу. В тім напрямі працювала доси неустанно „N. Fr. L. Z.“, від коли єї підтримує своїми грішми п. Аврель Ончул, себто від тогідних виборів, до нинішнього дня. Із сего стане ясно, чому „N. Fr. L. Z.“ не дбає о пренумерантів-Русинів, чому головний єї махер кепкує собі з протестів учителів-Русинів проти его русиноїдної політики в „N. Fr. L. Z.“, котра виходить за гроші Авреля Ончула і має на цілі підчинити своїм впливам руске учительство на шкоду Русинів, котрих Аврель Ончул назвав на останній сесії союму — спільним ворогом, що завоював цілий край, якого треба побороювати і т. д.

Пригляньмо ся тепер закидам, які п. Аврель робить др. Стоцькому і розберім їх!

Перший гріх д-ра Стоцького ніби той, що він був противний інтерпеляції проти учителів-помічників. Факт є, що без помічників не було-б доси і половини тих клас, які мають тепер наші школи. А о скільки се було-б спинило не тільки народну просвіту, але й аванс учительства, сего учительству чейже не треба пояснювати. Одно певне, що супроти всего сего лиха були і є помічники меншим лихом. Впрочім др. Стоцький підписав інтерпеляцію проти учителів-помічників, коли се ухвалив клуб. А який був наслідок сеї інтерпеляції? Противний того, чого надіяли ся махери інтерпеляції, а то, що міністерство спитало, чи би не устроїти курсу для помічників. І як раз на внесок д-ра Стоцького висказала ся краєва рада шкільна проти курсів для помічників, щоби тим способом се переходове лихо не утривало-вати.

Отсе був наслідок сеї інтерпеляції, а не то, що голосили „спасителі“ учительства, що як не буде помічників, то учителям підвиснуть пенсії. А та підвиснене було-б таке, що до 300 управителів шкіль, які розширено лиш за допомогою учителів-помічників, мало-б і нині менший функційний додаток, а багато з них не було-б і нині надучителями, було-б далеко менше і учительських місць а через те багато таких, що нині є учителями, були-б лиш підучителями і всі побірали-б очевидно меншу плату. До шкіль не ходило-б ще більше тисяч дітей, як доси. А сему раді-б були лиш дідиці і попи, теперішні приятелі пана Авреля, котрому видно народна просвіта так само лежить на серці, як і їм.

Другим гріхом д-ра Стоцького має бути, внесок на стабілізацію інспекторів. Супроти того, що ставий інспектор був би менше зависимим від старости, а тим то й важним чинником для піднесення шкільництва і учительства, наводять єдиний заміт, що учительство провізоричного інспектора може легше збути ся. Найкращим доказом на те, що се не правда, є справа зі сторожинецьким інспектором. Коли-ж учительство таки обстало проти стабілізації, то й др. Стоцький не зробив ніякого дальшого кроку в тім ділі, яке порушував на підставі ухвали тов. „Руска Школа“ рік-річно від 8 літ, проти чого учительство до ери Кисановичівської не протестувало.

Третій закид, який п. Аврель робить др. Стоцькому, що він був противний, щоби підвищене платні учителям брати в програму „Вільнодумного Союзу“ тому, що надучителі однако добре плачені, та що др. Стоцький був противний закладженню сеї справи на минувшій сесії, отсі закиди то тенденційні брїхні, або перевертання, чи короткозріє глупости. Передусім проста брїхня, що др. Стоцький був коли небудь противний підвищенню платні учительської. Противно, памяті ще слова бар. Мустаці, котрий сказав в соїмі, що мужики мають укаменувати д-ра Стоцького за те. Факт і те, що підчас останніх виборів воювали всі вороги руского народу, а головню Аврелю приятелі-попи як раз тим аргументом проти руских послів, знаних щирих прихильників учительства, так,

що навіть учителі відраджували голосити про підвищене їхньої платні як точки вільнодумної програми. Мимо того др. Стоцький, що ще ніколи нікому не сказав сьвідомої брїхні і не зламав даного слова, пристає, щоби сю точку взяти до вільнодумної програми і голосив єї всюди. Отже п. Аврель сказав сьвідомо брїхню, коли твердить що иншого.

Чи знов добрий був поспіх в ухваленню закону про учительську платню, показує наглядно факт, що той закон просто неможливий до санкції, як усі, які п. Аврель стабрикував на борзі. Що др. Стоцький за надто совісний чоловік, щоби обдурювати кого чим небудь, із сего може ему робити закид тільки чоловік легкомудрий. А легкомудно, ба просто безсовістно поступили собі ті, що настоювали на те, щоби склепатити все на борзі як будь, аби тільки замилити учительству очи. Так стало ся зі всіма законами, так і зі законом дисциплінарним. Через то спізнило ся все не о одну сесію, а о цілі роки і все лежало-б і дальше непорочно, як би власне др. Стоцький не урґував їх, як се зробив дотично нового закону про платню учителів, і як би не він при нараді над дисциплінарним законом, який відкинула рада шкільна краєва, поставив був внесок домагати ся від міністерства, що такий закон конечний, в наслідок чого й прийшло до нового проекту.

Закид в справі вибору учителя, а властиво п. Барбіра до союму, що до его тенденції по просту нікчемний і з него можуть побачити всі, що знають перебіг цілої справи, що п. Аврельови розходить ся тільки о те, щоби д-ра Стоцького оклеветати, а спосіб, як п. Аврель і тов. ніби то ставляли кандидатуру учителя в гуморескїм повіті, показує найкраще, що се прості комедіянти, які мають учительство за нічо, коли такими комедіями сміють его обдурювати.

Закид, що заступниками краєвого відділу в повітових радах шкільних не назначено учителів-Русинів, спадєє не на д-ра Стоцького, а тільки на перфідію волоских ніби — приятелів учительства взагалі, а руского з особіна. Сей факт, який ми вияснили зараз, коли став ся, показує як найкраще ширість „N. Fr. L. Z.“ і єї хлібодавця п. Авреля до руского учительства.

На остаток п. Аврель плете, що др. Стоцький завзятий воріг учительської організації і він знищить би єї, як би міг, бо бачить в ній причину неподатливости учителів, він хоче закріпощених, голодуючих, покірних учителів“ і т. п. Супроти сеї клевети констатуємо факт, що як раз др. Стоцький найбільше заслужив ся около організації руского учительства і працює над тим до нині пр. в тов. „Руска Школа“ і п. Головно его старанем стало руске учительство важним чинником політичним в краю, він і посол Пігуляк були перші, що в буковинським соїмі і в краєвій раді шкільній обставали за шкільництвом і учительством, за розширюванем і системізованим шкіль, за поліпшенем учительської платні, за новим законом пенсійним, за пашаліями і всім, що головню їх заходами доси осягнуло ся.

На брехливий додаток „N. fr. L. Z.“ про діяльність д-ра Стоцького в раді шкільній краєвій відсилаємо всіх до будь якого члена сеї ради задля сконстатованя, чи не є як раз др. Стоцький найенергійнішим заступником учительства, котрому всі названі в „N. fr. L. Z.“ учителі, не виймаючи й Кисановича і багато вільних завдячують се, що їх справи осуждено далеко лагідніше, як воно-б було стало ся без д-ра Стоцького. Се все робив др. Стоцький в краю для всего шкільництва і учительства, коли ще про п. Авреля і т. п. голословних „приятелів“ учительства не було і слуху, — а були тільки Аврелєві теперішні приятелі, як Волчинський, Бежан et tutti quanti, з котрих др. Стоцький і тов. провадили завзяту борбу за шкільництво і учительство і то так успішно, що п. Аврель застав вже буковинське шкільництво незрівняно вище розвинене, а учительство так організоване, що і він завдячує головню вибір свій і своїх тому учительству, в котрім вели перед як-раз учителі-Русини, на яких мав головний вплив той сам др. Стоцький, якого п. Аврель сміє називати „зацофанам, завзятим і безоглядним противником учительства“.

Ми не дивуємо ся сим підлим клеветам п. Авреля, він же-ж привик плювати, хоч би відтак прийшло ся й лизати, як се мусів зробити з Калінескулом, Іларієм Ончулом, Янком Фльондором, Евдокієм Гормузакієм і др., котрих оклеветав, а відтак перепрошав публічно. Не дивниця, що такий чоловік не перебирає в словах, бо не знає ваги личної честі, а не дбаючи про свою, не шанує й чужу.

Ми проте й надумували ся, чи реґувати нам на клевети п. Авреля, а коли взяли ся за перо, то тільки задля того, щоби виказати властиву цілість отих підлїх напастей. П. Аврель зраджує єї сам на вступі і під конець своїх клевет, де побоює ся, що „руські учителі відчахнуть ся від спільної організації“, на котрій п. Аврельови особливо тепер дуже, а дуже залежить, він же-ж кандидує на місці свого шваґра до ради державної, а коли руске учительство виступить згід команди Кисановича, то кандидатура п. Авреля загрожена і его гроші, якими єдино животіє „N. fr. L. Z.“, марно пропали. Ось тому п. Аврель лютує і клеветує на д-ра Стоцького. Та даремні заходи п. Авреля, бо так як він надто скоро відіграв свою фарисейську роль супроти руских послів, так і „N. fr. L. Z.“ за скоро зрадила свої ворожі Русинам іляни. Руске учительство цілого краю дало однодушно належну відправу раз на все Кисановичови, а таку саму відповідь дадуть рускі виборці й п. Аврельови. Не поможуть їм ніякі нікчемні клевети розлучити руский нарід і руску інтелігенцію від їхніх провідників, бо Русини нині вже не сліпа товпа, щоби пішла на вудку ворогам-дурисьвітам, а сьвідомо нація, а в сїм головна заслуга д-ра Стоцького, через що усі вороги руского народу й накинuli ся на него мов люті оси, відаючи добре, чим є др. Стоцький для буковинської Русі, а чим для єї ворогів.

Революція в Росії.

Революція в Росії — хоть про ню говорять звичайно навіть оптимісти песимістично — для сьвідомого положеня в Росії ширшає і поглиблює ся. Що пролетаріят мійський, що населене підбитих і гноблених країн (Польща, Кавказ, Фінляндія, Україна і т. д.), се чинники, які підняли і держуть революцію у Росії доби і на які царське правительство числити не може, се річ загально звісна. Та з другої сторони підношено, що нехай зорганізує ся навіть і цілий пролетаріят всіх міст Росії, нехай вибухне навіть повстанє у підбитих краях, то прецінь цар має на услуги бюрократію з єї родинами, має військо, особливо козаків, має вірне, бо з природи до самодержавя склонне мужицтво, має більшість дворянства, а навіть буржуазних лібералів, які з ляку перед суспільним переворотом, готові всегда стати радше по стороні царя, чим робітничої революції. Так думано загально і за границею, так думали цар та его дорадники. Аж ось прийшли бунти серед війська у Манджуриї, прийшли бунти серед війська в Москві, Петербурзі, Одесі, Лодзі і т. д., прийшов бунт матрозів у фльотах: чорноморській та балтійській, прийшли змови офіцерів задля громадянського перевороту — віра в силу та вірність війська для царя вже сильно захитали ся, чи радше показало ся, що цареві на військо не багато числитися. Навіть ті козаки, ті доси вірні царські собаки, що готові були на приказ царя не тільки всіх і все кусати, але навіть себе взаємно пожирати — навіть те донське войско захитало ся. І до них проди-стала ся революційна пропаганда

і они захитали ся в своїй вірности для царя і ми довідуємо ся нині, що голови найвизначніших родин козацких, провідники того козацкого донського, війська протестують проти уживаня їх до „виконуваня поліцейських обовязків“, бо они є лише для оборони вітчизни, а для таких обовязків нехай собі правительство заведе кінну поліцію. Так отже права рука царської власті — військо і козаки непевні, бунтують ся, невдоволені. А мужики? Та підпора, основа самодержавя? І они завели надії царя! Поминувши вже мужиків країв підбитих (українських, де вже кілька літ у зад відбули ся звісні мужицкі розрухи, а нині горить генеральний страйк; кавказких — де стоїть формальна революція зі всіми єї обявами і консеквенціями; та польських), але самі корінні кацапи звязались у величезний „крестиянський союз“ соціялістів і революціонерів; ось мужики корінної Росії, мужики рязанської, московської і т. и. губерній бунтують ся, „відбирають землю“. Правда, що мужики московскі спеціального жаданя конституції не підносять, але они підносять инші дуже важні і далекосяглі жаданя і за ті жаданя стають в рядах революційних. Домаганя, які підносять мужики, се, окрім случайних таких, як скінченє війни, зменшенє податків і т. п. — жаданє „відобрати землю“, ту землю, яку мужик не вважає власністю приватною, але власністю „божою“, себто „res communis omnium“, так як вода і воздух і якою він хоче так само користувати ся як водою і воздухом, так щоб земля належала до чоловіка тоді, коли він єї власними руками обробляє. Нині мужик російський майже гине з голоду, бо не має землі — а тимчасом міліони десятин землі і лісів у царя і его рідні, десятки міліонів десятин у поміщиків та дворян, які землі не обробляють власними руками, та які проте після понятя мужика російського єї посідати не мають права, бо она належить мужикови. Тут власне лежить причина, що агітація соціялістична має тепер серед мужиків у Росії такі успіхи, тут лежить причина, що навіть найбільше легальний і „благонадбужний“ мужик не назве злочинном, чи безправством займованє панських земель, вирубуванє панського та казённого ліса і т. д. Се все належить — думає російський мужик — людям і то всім людям, а як хто боронить людям сим користувати ся, то лише поповняє насильство і беззаконність і тому, найшовши лише змогу, іде мужик „відбирати загарбану землю і ліс“. І ось загоріли панські двори в губерніях саратовській, казанській, самарській, архангельській, елецкій, орельській, екатеринославській, херсонській і т. д. Отже і мужик, та основа абсолютизму, непевна й хитає ся. А мобілізація, а голод, що грізно розпостирає вже нині свої крила над більшістю країв безмірної імперії, а поворот калік та недобитків з Манджуриї докаже решти і полумя мужицкого бунту, полумя найстрашлівішої революції огорне цілу мужицку Росію.

І коли до сего всего додати, що навіть бюрократія, та бюрократія, яка ще найліпше на абсолютизмі виходить, також бунтує ся, також робить революцію, то остає ся ще лише царська сім'я, їхня камаріля,

та товпа несвідомих, нездецидованих, які доси держать ще стяг самодержавія, не бачні, сліпі на море огню, який розпала вже революція в цілій Росії... Ось декілька нових фактів із революційної хроніки:

З Москви доносять, що там арештовано багато високих губернських личностей під закидом участі в руху революційнім. В Петербурзі вправ відділ поліції до мешканця державного совітника Іваницького на ревізію. Іваницький стріляв з револьвера і убив одного, а ранив тяжко кількох поліцаїв, а в кінці схоронився на дах помешкання. Збігла ся товпа народу, яка стала в обороні Іваницького і доперва надзвичайним зусиллям поліції вдалося Іваницького арештувати. — В Лодзі відділ козаків вислав делегата до ротмайстра зі скаргою на лиху поживу, та з жаданом на час тревани военного стану подвійних порцій доброї їди, виплати залеглих належитостей, та подвійного жолду. Коли ротмайстер жалібника убив, козаки заворушилися і доперва піхота привернула лад, арештуючи і заковуючи 60 бунтівників. — „Berl. Localanzeiger“ доносить, що на Чорнім морі затопили матрози военний корабель „Катерина II.“ — Урядовий звіт подає число вбитих у Одесі на 1.500, а матеріальні шкоди на 50 міл. рублів. — В Петербурзі відкрито 14 тайних друкарень і сконфісковано багато бомб і револьверів. Прямо кольосальні склади оружя і амуніції відкрито на Кавказі. — В виду останнього московського атентату, який виконав — як тепер виявилось — студент Кулаковский, мав цар відпочити свій приїзд до Москви, звідки мав проголосити указ про скликання народної репрезентації. У відповідь на сю чутку заповіджено в Петербурзі, Москві, Одесі, Києві, Варшаві і інших містах політичний страйк. Се мабуть прихилить царя до виконання першої постанови. В. кн. Єлисавета Фіодорівна вислала до цариці (рідної сестри) письмо із зазивом, щоб ужила всего впливу, щоб унеможливити всякі відлучування часу царської подорожі і оголошення конституції...

НОВИНКИ.

Чернівці, 18. липня 1905.

Нова блямажа тевтонських брехунів. Як розуміє журналістичну етику орган наших тевтонів, се вже річ загальнозвісна. Але подвиг, який зробили „Bukow. Nachr.“ в ч. 5025 мусить стати прямо без конкуренції. Щось більш безлично брехливого може придумати тільки сам п. „Варман“, в якого видно наступила апрофів моралі. Ось в нотатці п. з. „Prof. Dr. Stocki in Schubranetz“ пише швабський брехунець, що на неділю уладили „Січі“ з Вителівки, Рогізни, Садагурі (!) і Васловівці, і інших громад прогулянку до Шубранця (!), де їх струвів заступник команданта „Січий“ (!) др. Стоцький. На толоці шубранецький мав він мати промову, в якій поручав вибрати пос. Малика (!). Одначе між слухачами були члени староруської партії приверженці двірника Мустаці (!) які вічно перебували йому мову і свистали (!). Що ліпше. Відтак розпочав Стоцький уступати, ратуючись сьпівом „Боже буди покровитель!“ а вкінці дірвав ся воза і утік засипуваний окликами

ганьба!! Ми нарочно наводимо докладніше зміст сєї нотатки, яка просто на брехні іде і на брехні поганяє від початку до самого кінця. Дурному Міхлеви зродилась в голові прим. „Січ“ в Садагурі, якої зовсім нема і Січова прогулянка до Шубранця, якої також не було. Для дальшої консеквенції в брехні іменує він Стоцького заступником команданта „Січий“, хоч він ніколи ним не був і не є. Так само крайню підло придумана в безконечній від α до ω демонстрація проти пос. Стоцького в Шубранці із боку партії шубранецького двірника Мустаці, якого також на сьвітлі нема. Огворене „Січі“ в Шубранці відбуло ся прямо незрівняно величаво, теж тисячі народу, які були на тих зборах і десятки інтелігентів, най порівняють тевтонські брехні із дійсним станом річі, а се їм дасть найліпшу нагоду переконати ся, як сьвідлені душі наших ворогів, коли ймають ся вже таких — вибачте за слово — шубравих вигадок. Дійсно пане Відман найгіршою є der Kampf mit einer Wanze... Та такої компромітації, як з сєї нотатки, не придумав би і найгірший ворог тевтонських брехунів, як вони самі себе зладили.

„N. fr. L.-Z.“ виявляє все більше свою єдину ціль, якій за Ончулівські гроші має служити, а то вносити роздор межі Русинів, щоб їх підбити. Ого всі три статі 23. ч. сєї наймички служать сій цілі. Перша з них повна клевет на д-ра Стоцького, друга звернена проти самої стійної організації руського учительства, а третя нападає на руський „Народний Комітет“ і єго голову д-ра Филиповича. І так має воно йти аж до вибору члена на місце д-ра Луну, бо на те наймила ся „N. fr. L.-Z.“ у д-ра Ончула. Та се, а навіть векселі, які др. Луну підписує деяким Русинам і сьті доходи з банку, які обіцяє другим, нічо не допоможуть ворогам руського народу, що пізнавши раз фарбованих лисів, не дасть ся їм більше піддурити, а з підставленими кирилицями дасть собі раду.

Рішення руського учительства пов. радовецького. На днях учительської конференції радовецького повіту відбули ся збори руських учителів сего повіту, на котрих обговорено справу організації буков. руського учительства як також справу нападів „Neue fr. Lehrerzeitung“. Збори прийняли слідуєчі резолюції: 1. Руське учительство радовецького повіту визнає потребу окремої організації всего буков. руського учительства під назвою „Заступництво руського учительства“, що творило-б одну цілість, і тільки в справах станових входило-б після потреби в зносини з другими учительськими товариствами і заступництвами. 2. Учителі-Русини всі без винятку не солідаризують ся з нападами „Neue fr. Lehrerzeitung“ на Вп. посла д-ра Ст. Стоцького і висказують єї свій жал і обурене задля непрошеного вмишування ся в національні справи, що несе між буков. учителів небажаний роздор. 3. На відпоручника до проектного заступництва буков. руського учительства вибрали збори тов. Сергія Канюка.

Із ради шкільної краєвої. На засіданні із дня 8. липня рішено між іншими: затвердити презентацію провізоричного надучителя Адольфа Мігельського на сталого підучителя в мужеській школі при ул. Соймовій, а сталою підучителем Іванни Островської, сталою підучителем в народній школі при двірці Фольксартену. Учителів в Бадівцях Йосифа Сіндиляра, іменовано учителем в Волівці, а надучителя Петра Поповича в Пожоріті, надучителем в Оршівцях. Учителів з Стебнів Юрія Майковського, перемесено на єго власне бажане до Панки. Надучителям в Путні і Бурлі Дорімедонтови Владові і Дмитрови Телезійа за проворне веденє шкіль виказано признание. Також виказано похвальне признание за осягненє успіхів в науці надучителеви в Полян-Мікулі Александрови Шилецкому, а учителеви в Старих Мамаївцях Іларієви Карбулицкому і надучителеви з Кучки Грабовському виказано вдоволенє п. к. ради шкільної, першому за осягнені успіхи в науці, а другому за добре веденє школи.

Союз краєвий для руху чужинців на Буковині. На посліднім засіданні Виділу сего товариства здавав проф. унів. др. Фрідагнер справоздає з конференції всіх австрійських союзів краєвих, що відбула ся 28. червня в

міністерстві залізниць, а на якій він заступав буковинський союз краєвий для руху чужинців. З точок порядку днявнього конференції, які спеціально інтересують наш край, належить передовсім згадати: 1. Участь в виставі подорожованія, яка має відбутися 1906. р., через пересланє кількох краєвидів в великім форматі і декілька виробів промислу домашнього. 2. Пересланє малих фотографій на ту виставу. 3. Зладженє плакатів для почекалень і ілюстрованих провідників для подорожних по дешевій ціні. 4. Пересторога для інтересованих перед рекламами неапробованим союзом. 5. Поміч правительства для союзів. Відтак висказав справоздаєць кілька бажань, якіб належало союзом піднести і здійснити для добра подорожуючих: Іменно заведемо ще одного вечірного потягу з Дорна-Ватри до Чернівців; продовженє важности карт їзди для туристів; знесене ограничення тих карт на дні свята і неділі для членів союзу краєвого, союзів туристів та товариств гірських. Дальше радив справоздаєць постаратися, щоб в кожній оселі була гостинниця, деб можна дістати хоть 1 чистий покій, і ті місцевости вказати в провіднику для подорожних, а в сій справі помагалиб льокальні фізі союзу краєвого. Проф. др. Норет говорив про закладанє товариств для прикрашування місцевостей.

Ювілей амбасадора. П. к. австрійський посол Каліце в Константинополі обходив 15. с. м. ювілей 25. літнього свого послованія в Константинополі. Рано явили ся в него всі урядовики австрійські в Константинополі в літній палаці і зложили єму свої бажання; по полудні явили ся в тій самій цілі репрезентанти колонії австро-угорської. Великий везир, міністри і прочі достойники прислали іритуляції через висланців. Султан вислав ювілятові слідуєчу телеграму: „З нагоди ювілею 25 літнього обнятя Вами фунцій посла, Єго Вел. цїсаря і короля Франца Йосифа на моїм дворі висказую Вам повне вдоволенє за Вашу працю для удержаня справведливих і добрих відносин між обома державами. З повним довірем до Вашої Експеленції виявляю бажанє, щоб Ви ще довгі літа могли сповняти той свій многоважний уряд“. Вечером явив ся у ювілята міністер церемонії і передав єму іменем султана цінний дар.

Кіцманська гімназія числила з кінцем сего шкільного року у двох відділах 90 учеників класифікованих. З них одержало 17 першу класу з відзначенєм, 50 першу, 13 другу, а 1 третю класу, наблизи 9 позволено повторити іспит з одного предмету по вакаціях. Вислід класифікації можна назвати дуже добрим, бо перепало всего лише 15-5%.

Православна консисторія назначила своїми заступниками в повітових радах шкільних, навіть в чисто-руських повітах попів-румунізаторів або румунізаторських послухників.

Цікава подія. Поліцаї на площі Рудольфа запримітив около другої год. в п'ятницю вночі, як якихсь двох людей кинули в вікна дому при ул. Стефанії ч. 14. каміне, і почали утікати. Поліцаї дігнали одного і завів єго на поліцію, де єго по вилегітимованю ся, що він є студентом університету, по списаню адреси і протоколу випущено; другий єго товариш зник. В недовзі по сій події явили ся мешканці домів ч. 14. на ул. Стефанії ч. 10. при ул. Карла і скаржили ся, що їм вже вдруге вибиває хтось вночі шибі. Потерпівші підозрівають, що се робили університетські студенти.

Перед голодом в Росії. Із усіх околиць Росії що раз більше множать ся вістки про наступаючий голод так ізза природного неврожаю як і через перепони в зборі хліба, викликані аграрними розрухами і т. п. Покидані круги вже тепер передумують над тим, як би запобігти голодовій катастрофі. Ось прим. недалекож каменецький земський збір рішив в виду очікуваного середнього збору пом'еньшити готованє муки для продажі населеню і ввести в жите коштом земства приют для селянських дітей, що вчать ся в міській школі.

Утопили ся в Черемші коло Чорногузу Іспаса Василь Воротняк селянин з Черешенки, а робітник П. Денелюк утонув в багні коло Новоселиці. Обоє витягнено вже мерцями.

Оповідки і т. п.:

Личні вісти. Посол Пігуляк, ледви підвісившись трохи, занедужав знов і буде мусів виїхати небавом із Чернівців задля поратования свого надмірною працею дуже надвередженого здоров'я. — Посол Василько виїхав до Карлових Варів. — Посол Калитовський повернув з відпустки і обняв знов урядованє.

Промоція. В суботу відбула ся на черновецькім університеті промоція п. Рішарда Гайніша на д-ра прав. Промотором був проф. др. Рошман-Гербурі.

Вінчанє Сильвестра Яричевського, звисного письменника і їмн. вчителя в Кіцмані, з панною Стефанією Петровською, учителькою зі Суховерхова відбуде ся в четвер, дня 20. липня 1905 в русько-католицькій церкві в Кіцмані.

„Народний Комітет“ ухвалив на засіданні дня 14. с. м. під проводом єго голови радника д-ра Филиповича вїспіліці з руськими послами засади організації Русинів на Буковині, а крім того регуляція свого діловодства.

Руське учительство вибрало дальше своїми відпоручниками до руського ексекутивного комітету з кіцманського повіту пп. надуч. Петра Войновського і уч. Осипа Безпалка, а з заставецького пп. надуч. Івана Радомського і Дмитра Падурю.

Руська селянська бурса в Чернівцях. Хто хоче бути прийнятим до селянської бурси, най зголосить ся до 20. червня в управителя бурси і най залучить до поданя сьвідоство убожества. Пана надучителя Брагу з Прилича повідомляємо отсею дорогою, що зазначено в попереднім числі „Буковини“ виразно, що виказ дійсних спомогаючих членів і їх датків слідує пізнійше. Він належить до них, отже най з ласки своєї заспокоїть ся, поки не появить ся виказ всіх членів. Підчас повітової конференції учителів черновецького повіту, зібраних пані Суханос і Шесан на бурсу 8 K 73 с., за що як найсердечнійше дякую. — П. Клим, управитель. (Чернівці, ул. Йосифа ч. 2.)

Із штуки і літератури.

Ruthenische Revue. Nr. 12. (II. Juniheft) mictirt: Ein Protest der Ruthenen gegen die österreichische Politik in Galizien; Romanow: Briefe aus und über Russland; Dr. Puluj: Im Interesse der historischen Wahrheit; W. Kuschnir: Der natürliche Werdegang; Anna Strutyńska: Die ruthenische Frauenbewegung in Galizien; T. Sinkiwskyj: Wohin sich wenden? (Eine Erzählung).

Др. Франц Опенгаймер. Соціалньє значіне спілок. З німецького переклада Маруся Полтавка. (4 ч. „Бібліотеки для суспільних наук“, видаваної д-ром Львом Когутом. 40 ст. 8-ки, ціна 20 с. Замовляти можна у видавництві, Чернівці, ул. Петровича 2.

Софрон Круть. Записки Українця з побуту між полудневими Славянами. (Літературно-наукова бібліотека ч. 106—107) Львів, 1905. 3 друкарні Наук. тов. ім. Шевченка. Ст. 198+2—16-ки. Ціна 1 кор. 10 сот. Зміст: Від редакції I—IV, — Чорногорці в Горцоговині ст. 3. (I. В Чорногорі ст. 7., II. „Богове корито“ ст. 21., III. Пій Міня ст. 29., IV. По дорозі до Пеки Павловича ст. 48.) — Війна Славян із Турками 1875—1878 pp. (I. Повстанє у Герцоговині ст. 75., II. Повстанє у Боснії і Болгарії ст. 114., III. Війна Сербів та Чорногорців ст. 132., IV. Війна Росії ст. 147.) — В Люблян. (З дорожніх заміток.) Ст. 181—198.

Платформа української радикальної партії. (Видання Української Радикальної Партії ч. 1.) У Львові. 3 друкарні Народної Манецьких 1905. Ст. 16—16-ки. Ціна 10 с. — В отсій книжці виложена програма нової радикальної партії, що утворилась в послідний час на Україні.

Як люде право собі добувають. Написав С. Ярошенко. (Видання Укр. Рад. Партії ч. 3.) У Львові. Накладом У. Р. П. 1905. 3 друкарні Народної Манецьких. Ст. 34+2—16-ки. В брошурці розказано популярно про борбу Гурийдів із царським урядом і виведено із неї відповідні консеквенції для українського народу.

